

درس آشنایی با مقدمات تفسیر استاد سید مجتبی نوره‌مفیدی

تاریخ: ۲۱ اسفند ۱۳۹۱

مصادف با: ۲۸ ربیع‌الثانی ۱۴۳۴

جلسه: ۲۸

موضوع کلی: مقدمات تفسیر

موضوع جزئی: مروری بر مباحث گذشته از ابتدا تا کنون

سال: سوم

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

مروری بر مباحث گذشته:

تا اینجا چهار دلیل بر عدم تحریف در قرآن از کتاب، سنت، اجماع و عقل اقامه شده و این ادله فی‌الجمله اثبات کرد که تحریف در قرآن واقع نشده است. قبل از آن هم شبهات و ادله قائلین به تحریف را مورد بررسی قرار داده بودیم لذا مجموعه مطالبی که تا اینجا ذکر کردیم ثابت می‌کند که قول به تحریف قرآن باطل است.

قبل از اینکه وارد بحث جدید شویم مجموعه مطالبی را که از ابتداء تا اینجا مطرح کرده‌ایم یاد آوری می‌کنیم. ما تا اینجا حدود ۱۵ عنوان از عناوین مربوط به علوم قرآنی و مقدمات تفسیر را مورد بررسی قرار دادیم، شاید موضوعات علوم قرآنی حدود ۲۰۰ عنوان باشد که ما از بین آنها عناوین مهمتر را گزینش کردیم و معیار برای انتخاب موضوعات بحث هم در واقع کاربرد بیشتر این موضوعات و مباحث در خود تفسیر است.

۱- اولین موضوعی که مطرح شد تاریخ تدوین کتب علوم قرآنی بود که گزارشی از سابقه تدوین کتب در زمینه علوم قرآن را عرض کردیم و به مهمترین کتب علوم قرآنی اشاره کردیم.

۲- موضوع دوم بحث درباره وحیانی بودن یا نبودن الفاظ قرآن بود، در اینکه محتوای قرآن وحیانی است بحثی نیست لکن هم در بین قدماء و هم در بین معاصرین از روشن‌فکران جدید این شبهه را مطرح کرده‌اند که معانی قرآن وحی شده اما الفاظ قرآن، نبوی است یعنی محتوای قرآن را پیامبر (ص) در قالب الفاظ به مردم ارائه داده است و اثبات کردیم که قرآن هم معنأ و هم لفظاً، وحیانی است.

۳- موضوع سوم درباره کیفیت نزول و تدریجی بودن نزول قرآن بود.

۴- موضوع چهارم درباره شأن نزول و اسباب نزول بود که در این رابطه هم بحث مختصری را ارائه کردیم.

۵- موضوع پنجم بحث از کیفیت جمع آوری قرآن و بررسی ترتیب آیات و سور بود که جمع قرآن چگونه و در چه زمانی واقع شد و آیات و سور چگونه مرتب شد.

۶- موضوع ششم بحث درباره تدوین و یکسان سازی قرآن بود.

۷- موضوع هفتم بحث از اختلاف قرائات و عوامل آن اشاره کردیم که چه عواملی باعث شد که در قرآن اختلاف قرائت پیش آید.

۸- موضوع هشتم بحث از حجیت قرائات و قرائات سبع بود.

۹- موضوع نهم بحث از شرائط و آداب تفسیر بود که تفسیر چه شرائط و آدابی دارد.

۱۰- موضوع دهم بحث درباره تأویل قرآن و فرق آن با تفسیر بود.

۱۱- موضوع یازدهم که مورد بررسی قرار گرفت بحث از امکان تفسیر قرآن بود که آیا تفسیر قرآن امکان دارد یا نه؟ و بعد از آن از جواز تفسیر قرآن بحث کردیم.

۱۲- موضوع دوازدهم که مورد بحث قرار گرفت درباره منابع تفسیر بود، عرض کردیم تفسیر محتاج منابع است و این منابع عبارتند از: قرآن، روایات، تاریخ و عقل که اینها منابع مهم تفسیرند و کسی که می‌خواهد قرآن را تفسیر کند باید در درجه اول خود قرآن را لحاظ کند و بعد به روایات معصومین (ع) توجه کند و همچنین باید به تاریخ و منابع تاریخی هم توجه داشته باشد، همچنین خود عقل هم یک منبع مهمی برای تفسیر قرآن قلمداد می‌شود. به همین مناسبت به یک شبهه درباره عدم اعتبار روایات تفسیری پاسخ دادیم.

۱۳- موضوع سیزدهم بحث از علوم مورد نیاز تفسیر و حد و اندازه احاطه لازم برای تفسیر بود، اینکه چه علمی باید مقدمه‌آمخته شود و اینکه آیا برای ورود در میدان تفسیر انسان باید در همه آن علوم صاحب نظر باشد یا آشنایی اجمالی با آن علوم کفایت می‌کند.

۱۴- موضوع چهاردهم بحث از اعجاز و وجوه اعجاز قرآن بود، اصل اعجاز قرآن به ادله متعدد ثابت شد و همچنین وجوهی مختلفی برای اعجاز قرآن از قبیل جاودانگی قرآن، تبیان بودن قرآن برای هر چیز، اخبار از غیب و همچنین اعجاز در شکل و قالب قرآن که از نظر لفظی و ادبی و بیان هم دارای اعجاز است.

۱۵- موضوع پانزدهم و آخرین موضوعی که مورد بحث قرار گرفت بحث از تحریف قرآن بود از ابتدای سال تحصیلی جاری تا کنون بحث ما درباره تحریف قرآن بود.

تقریباً اهم مطالبی که برای ورود به تفسیر لازم است را بیان کرده‌ایم. بعد از این مباحثی که ذکر شد، بحثی درباره روش‌های تفسیری و تفاوت‌های این روش‌ها خواهیم داشت و بعد از آن وارد اصل تفسیر خواهیم شد.

«والحمد لله رب العالمین»